

Новська Олена 

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри теоретичної, музично-інструментальної

та вокальної підготовки,

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний

університет імені К. Д. Ушинського»,

м. Одеса, Україна

Novska.OR@pdpu.edu.ua

Лян Вейхун 

аспірант кафедри музичного мистецтва і хореографії,

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний

університет імені К. Д. Ушинського»,

м. Одеса, Україна

Liangweihong@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВОКАЛІСТІВ В УКРАЇНІ ТА КИТАЇ

***Анотація.** У статті здійснено порівняльний аналіз актуальних проблем фахової підготовки вокалістів в Україні та Китаї з урахуванням сучасних освітніх трансформацій. Виявлено спільні тенденції переорієнтації від технікоцентричної моделі навчання до цілісного формування художньо-інтерпретаційної компетентності та професійної суб'єктності майбутніх виконавців. Окреслено національні методичні відмінності в організації навчального процесу та визначено перспективи модернізації вокальної освіти в умовах міжкультурної взаємодії, інтеграції традицій і сучасних педагогічних підходів.*

***Ключові слова:** фахова підготовка, вокал, вокальна освіта, Україна,*

Kumai.

Annotation. *The article presents a comparative analysis of current issues in the professional training of vocalists in Ukraine and China, taking into account contemporary educational transformations. Common trends are identified in the shift from a technique-centered model of instruction toward the holistic development of artistic and interpretative competence and the professional subjectivity of future performers. National methodological differences in the organization of the educational process are outlined, and prospects for the modernization of vocal education are determined within the context of intercultural interaction, integration of traditions, and contemporary pedagogical approaches.*

Key words: *professional training, vocal performance, vocal education, Ukraine, China.*

Вступ. Сучасна мистецька освіта зазнає суттєвих трансформацій під впливом глобалізаційних процесів, міжкультурної мобільності та оновлення уявлень про професійну підготовку виконавця. Вокальне мистецтво, яке традиційно спирається на спадкоємність школи й індивідуальну педагогічну взаємодію, потребує поєднання національних методичних традицій із сучасними освітніми стандартами. У цьому контексті особливої актуальності набуває аналіз фахової підготовки вокалістів в Україні та Китаї.

Українська вокальна школа сформована на перетині європейських традицій і національної культурної специфіки. Китайська система мистецької освіти демонструє динамічний розвиток, активне освоєння західних вокально-педагогічних моделей та прагнення зберегти власну музичну ідентичність. Порівняння цих освітніх контекстів дає змогу виявити як спільні тенденції модернізації підготовки вокалістів, так і відмінності у змісті програм, методичних підходах та організації виконавської практики.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням вимог до професійної компетентності вокаліста, що передбачає не лише технічну майстерність, а й сформованість художньо-інтерпретаційної позиції, сценічної культури та

міжкультурної комунікації. Водночас реформування вищої освіти та розширення академічної мобільності актуалізують потребу в зіставному аналізі національних моделей підготовки.

Проблема полягає у відсутності цілісного порівняльного осмислення актуальних труднощів і суперечностей фахової підготовки вокалістів в Україні та Китаї, що потребує наукового узагальнення й визначення перспектив подальшого розвитку вокальної освіти в умовах міжкультурної взаємодії.

Аналіз досліджень. Сучасні наукові праці висвітлюють різні аспекти фахової підготовки вокалістів у контексті модернізації мистецької освіти. Г. Ніколаї та Тао Жуй обґрунтовують методичні засади формування художньо-педагогічної майстерності викладача вокалу, акцентуючи на поєднанні виконавського й педагогічного компонентів [1]. Компаративний аналіз систем вокальної освіти України і Китаю здійснили в своїх дослідженнях Г. Усова [2] та Ян Пенфей [3]. Автори окреслили спільні тенденції розвитку та національну специфіку підготовки. Китайські науковці Цзян Цань [4], Лі Вей [5], Жень Дань і У Сюемей [6] зосереджують увагу на вдосконаленні методів навчання, розвитку вокального мислення та застосуванні евристичних підходів як засобів активізації творчої самостійності студентів.

Мета статті полягає у виявленні актуальних проблем фахової підготовки вокалістів в Україні та Китаї, зіставленні національних освітніх підходів і визначенні перспектив удосконалення професійної вокальної освіти в умовах міжкультурної взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Упродовж останніх років наукові дослідження з вокальної освіти у закладах вищої освіти Китаю поступово переходять від орієнтації на суто технічну підготовку до переосмислення комплексних цілей вокального навчання. Дослідники загалом сходяться на думці, що викладання вокалу у вищій школі не обмежується передаванням виконавських навичок, а також покликане формувати музично-естетичні здібності, художнє розуміння та загальну мистецьку культуру студентів. Жень Дань та У Сюемей у статті «Застосування евристичного методу у викладанні

вокалу в закладах вищої освіти» зазначають, що вокальна освіта має бути спрямована на підготовку висококваліфікованих музичних фахівців, а не зводиться до оцінювання результатів виконання чи іспитових показників як єдиного критерію ефективності навчання [6]. Подібні тенденції до переосмислення цілей фахової підготовки простежуються й в українській вокальній освіті. У дослідженні Г. Ніколаї та Тао Жуй наголошується, що формування художньо-педагогічної майстерності викладача вокалу передбачає інтеграцію технічного, інтерпретаційного та методичного компонентів. Автори підкреслюють, що сучасна підготовка вокаліста має бути спрямована не лише на вдосконалення голосових можливостей, а й на розвиток здатності до педагогічної рефлексії, стилістичної гнучкості та художнього аналізу [1].

У цьому контексті в китайській вокальній освіті дедалі більшого значення набувають процесуальність навчання та комплексний розвиток здібностей. Жень Дань і У Сюемей підкреслюють, що вокальне навчання має виразний практичний і емоційний характер [6]. Надмірна концентрація лише на техніці звукоутворення та завершеності виконання твору може призвести до ігнорування процесів осмислення, переживання й рефлексії, що, у свою чергу, обмежує подальший художній розвиток студентів. З погляду цілей навчання Лі Вей у своїй статті зазначає, що завдання вокальної освіти має трансформуватися від «правильного відтворення звуку» до «усвідомленого художнього виконання музики». Автор наголошує на необхідності поєднання технічної підготовки з розвитком музичного розуміння, художнього судження та здатності самостійно вирішувати виконавські завдання [5]. Ці положення слугують важливим теоретичним підґрунтям для переорієнтації цілей сучасної вокальної освіти у Китаї.

Подібна переорієнтація цілей вокальної освіти характерна і для українського освітнього простору. У дисертаційному дослідженні Г. Усової наголошується, що сучасна підготовка майбутніх бакалаврів музичного мистецтва має ґрунтуватися на поєднанні технічної досконалості з формуванням художньо-інтерпретаційної компетентності та здатності до

самостійного творчого осмислення репертуару [2]. Авторка підкреслює, що результативність навчання визначається не лише рівнем вокально-технічних умінь, а й сформованістю професійної рефлексії, сценічної культури та усвідомленої виконавської позиції. У такому розумінні техніка постає як засіб художнього втілення, що забезпечує цілісність музичного образу й відповідає сучасним європейським тенденціям розвитку вокальної освіти.

Аналізуючи педагогічну практику, китайські дослідники системно осмислюють проблеми традиційних моделей вокального навчання у вищій школі. Зазначено, що протягом тривалого часу заняття з вокалу будувалися за принципом домінування викладача, тоді як студенти перебували переважно в позиції пасивного сприйняття. Така трансляційна модель навчання часто ігнорує суб'єктність і індивідуальні відмінності студентів, що негативно позначається на формуванні їхньої самостійності та творчого мислення. Окрему увагу дослідники приділяють одноманітності змісту й форм навчання. Вказано, що надмірна залежність від усталених навчальних схем і повторюваних технічних вправ знижує інтерес студентів до навчання та ускладнює внутрішнє засвоєння технічних навичок як складової художнього виконання [6]. З позиції результативності навчання науковці звертають увагу на поширену тенденцію «недооцінювання розуміння». У деяких педагогічних практиках вокальне навчання зводиться до тренування інтонації, діапазону чи гучності, тоді як осмислення стилю, емоційного змісту та художнього образу твору залишається поза увагою. Унаслідок цього студенти, володіючи певними технічними навичками, часто не досягають переконливості художнього вираження [5].

На основі критичного осмислення традиційних підходів у дослідженнях окреслюється кілька ключових напрямів розвитку здібностей у вокальній освіті. По-перше, формування суб'єктності та здатності до активного мислення розглядається як важливе педагогічне завдання. По-друге, значної уваги надається розвитку «вокального мислення» [5; 6]. По-третє, у дослідженнях по-новому осмислюється співвідношення технічної підготовки й художнього вираження. Більшість авторів сходяться на думці, що вокальна техніка не є

самоціллю, а слугує засобом реалізації музичного задуму. Цю позицію доповнює Цзянь Цань, який наголошує, що системна робота над диханням, опорою та резонансом сприяє формуванню здорового й стабільного голосового апарату, однак технічні навички мають природно інтегруватися в процес художнього виконання [4].

В українській вокальній освіті аналогічні тенденції також стають предметом наукового осмислення. Попри ґрунтовну традицію української академічної школи, що історично базувалася на індивідуальному наставництві та високих вимогах до технічної якості звуковедення, сучасні дослідники наголошують на необхідності переорієнтації педагогічних акцентів. Зокрема, у працях, присвячених модернізації фахової підготовки вокалістів, підкреслюється потреба переходу від репродуктивної моделі навчання до компетентнісної, у якій технічна майстерність розглядається у нерозривному зв'язку з інтерпретаційною свідомістю та сценічною культурою. Актуалізується проблема формування у студентів здатності до самостійного художнього аналізу, стилістично виваженого вибору виконавських засобів і відповідального ставлення до авторського тексту [2]. Водночас в українській педагогічній практиці простежується прагнення зберегти національну вокальну традицію, інтегруючи її з європейськими підходами до розвитку голосу та сценічної виразності [1]. Таким чином, і в українському контексті питання співвідношення технічної підготовки та художнього змісту набуває принципового значення, а вокальна освіта дедалі більше осмислюється як цілісний процес професійного і творчого становлення майбутнього виконавця.

На рівні педагогічних методів вокальна освіта у вищій школі Китаю характеризується поступовою диверсифікацією та орієнтацією на практику. Дослідники зазначають, що евристичне навчання, засноване на створенні проблемних ситуацій і педагогічному супроводі, сприяє глибшому розумінню стилю твору, тембрових особливостей та емоційного змісту музики. У навчальному процесі наголошується на важливості аналізу музичних творів і використання контекстуального підходу, що передбачає осмислення

історичних, текстових і структурних аспектів музики [2]. Такі методи допомагають інтегрувати технічну підготовку з художнім розумінням і формувати усвідомлену виконавську позицію студентів. Щодо технічної підготовки, пропонується виділяти спеціальні етапи навчання, присвячені формуванню базових вокальних механізмів без тиску виконання складного репертуару. Це створює умови для поступового перенесення технічних результатів у процес виконання вокальних творів [4].

В українській вокальній освіті педагогічні методи також зазнають поступової трансформації, однак їх розвиток має дещо інший акцент. Традиційно індивідуальна форма навчання передбачала глибоку персоналізовану роботу з голосом, що забезпечувала високу якість технічної підготовки, проте сучасні підходи дедалі більше орієнтуються на поєднання індивідуального наставництва з аналітико-рефлексивними формами роботи. У навчальному процесі активніше впроваджуються елементи проблемного навчання, аналіз вокального репертуару з урахуванням стилевих і жанрових особливостей, а також міждисциплінарні зв'язки з історією музики, сценічною майстерністю та музичною психологією. На відміну від чітко структурованого поетапного виділення технічних блоків, характерного для китайських досліджень, українська практика частіше інтегрує технічні завдання безпосередньо у процес роботи над художнім образом твору. Такий підхід сприяє формуванню цілісної виконавської позиції, де техніка розвивається в контексті інтерпретації, а художнє мислення формується паралельно з удосконаленням голосових механізмів.

Висновки. Аналіз сучасних досліджень засвідчив, що фахова підготовка вокалістів в Україні та Китаї перебуває на етапі переосмислення цілей і змісту навчання. В обох освітніх системах простежується відхід від домінування суто технічної орієнтації до розуміння вокальної освіти як цілісного процесу формування художньо-інтерпретаційної компетентності, музичного мислення та професійної суб'єктності майбутнього виконавця.

Серед актуальних проблем визначено збереження елементів трансляційної моделі навчання, ризик переоцінювання техніки за рахунок художнього змісту, а також недостатню увагу до рефлексивного й аналітичного компонентів підготовки. Водночас у наукових працях обґрунтовується необхідність інтеграції технічної майстерності з розвитком інтерпретаційної свідомості, сценічної культури та самостійності студента.

Зіставлення національних підходів дозволило виявити спільні тенденції та методичні відмінності: китайська модель тяжіє до поетапного структурування технічної підготовки, українська – до інтеграції техніки в процес роботи над художнім образом. Перспективи удосконалення професійної вокальної освіти пов'язані з міжкультурною взаємодією, поєднанням національних традицій та інноваційних педагогічних рішень, спрямованих на формування автономного й творчо мислячого виконавця.

Список використаних джерел

1. Ніколаї, Г. Тао Жуй, (2021). Методичні засади формування художньо-педагогічної майстерності викладача вокалу. Інноваційна педагогіка. № 37. С. 126–130. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/37.25>

2. Усова, Г. А. (2024). *Вокальна підготовка майбутніх бакалаврів музичного мистецтва України і Китаю за компаративним підходом* [Дисертація доктора філософії, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»]. URL: http://pdpu.edu.ua/doc/vr/2024/doc_filosofii/usova/dis.pdf (дата звернення: 19.02.2026).

3. Ян, П. (2025). *Методика фахової підготовки майбутніх викладачів вокалу України і Китаю на засадах європейської вокальної культури* [Дисертація доктора філософії, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»]. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/21863?mode=simple> (дата звернення: 19.02.2026).

4. Jiang, C. (2022). 美声唱法教学在高校声乐教学中的运用研究 [Research on the application of bel canto technique in vocal music teaching at higher education institutions]. *教育天地* – Education World, 96–97.

5. Li, W. (2022). 高校声乐教学中歌唱思维的培养途径阐述 [Approaches to cultivating singing thinking in vocal music teaching at higher education institutions]. *教学方法与创新研究* – Teaching Methods and Innovation Research, 45–48.

6. Ren, D., & Wu, X. (2020). 启发式教学法在高校声乐教学中的应用研究 [Application of heuristic teaching methods in vocal music education at higher education institutions]. *教育教学研究* – Educational Teaching Research, 94–96.